

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים קו.

מסורת הש"ס

(א) [נעיל קה], (ב) [למקן
 קו], (ג) געניץ דף עז,
 (ד) [דף קב:], (ה) [דף
 קג:], (ו) [שס:], (ז) [שס:],
 (ח) [ברכות לה:], (ט) [נעיל
 קה:], (י) [סימן נד:],
 (כ) [וע"ע חוס' ברכות דף
 מז. ד"ה א"ן],

תורה אור השלם

1. זָכוּר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת
לְקַדְּשׁוֹ: שְׁמוֹת כ ז
2. הִתְחַבֵּס עֵינֶיךָ בְּרֹאשׁוֹ
וְהִבְסִיל בְּחֹשֶׁךְ הוֹלֵךְ
וְיִדְעֵתִי גַם אֲנִי שֶׁמִּקְרָה
אֶחָד יִקְרָה אֶת כָּלם:
קֹהֶלֶת ב יד

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה ה"ג ת"ר
וכו' דכי קדיש תחלת
יומא: (ב) ד"ה אין לי אלא
ציום וכו' בלילה היא
דכניסתו היא קדושתו:
(ג) ד"ה ואגיד וכו' אומר
להם קידוש גדול:

מוסף רש"י

חדא בשבתא תרי
ותלתא בתר שבתא. קרי
צמר שנת שעברה, אצל
רביעי חמישי וששי נקראין
על שם שנת הצאה. האי
שנת דקאמר יום שנת
ממש קאמר (גיטין פז.).

מוסף תוספות

- א. כיון דרביעבד יכול
לברך על כוס פגום. מוס'
הש"ס. ב. בתמיה ללוזר
וכו מושבע ועומד הוא.
ז. ג. דאמרינן לעיל.
דש"י זס. זס. כסוגיא
למחל: כל הברכות כולן
אע"פ שיצא מוציא, חוץ
מברכת הלחם וברכת היין
שאם לא יצא מוציא ואם
יצא אינו מוציא.
ז. דההוא סבא קא שתי
אע"פ שלא שפך מכוס של
ברכה לתוכו. זס.

ואליבא דרבי יהודה. לאמר [קא] מאור ואח"כ בשמים: משום דכוס של ברכה טעון שיעור. אבל אי הוה ביה טפי מכשיעור טעמו לא תגמו: קפיד. לקידוש והבדלה וזכרת המזון אבל אם באל לשמות מכוס פגום מצד עליו ברכת היין: לקדשו. משמע משעה שמתקדש היוס: אין לי אלא ביוס. לקמן פריך לדבריה עיקר קדושה בלילה הוא דנכנסתו היא קדושתו: קידושא רבה. צורא פרי הדבא ואחסי קדיש ליה קידושא רבה דלכולהו קידושי אמרי לה: ואגיד ביה. האריך צו: עד רביעי בשבת. אבל מרביעי ולהלן גבי שבת הלא מתחשב: לענין גיטין. אמר לה ה"ו גיטין על מנת שחמתי לי מאתים וזו אחת השבת או שאמר קודם השבת תמתי לי: אבל לא על האור. אם לא צריך צורא מאורי האש צמוציא שבת שזו אינו מצד:

נעל

ושמע מינה אומרים ב' קדושות על כוס אחד. היכא דליה ליה אלא כוס אחד כי הכא אע"ג דאמר לעיל (דף כב:) אין אומרים ב' קדושות על כוס אחד היכא דליה ליה שאני כדמחריצין לעיל:) ושמעט מינה ב"ש היא ואליבא דרבי יהודה. דאמר לעיל:) מאור ואח"כ בשמים דלילו וכל"ה ברש"א בשמים ואח"כ מאור. וזה ליכא למימר ר"מ ואליבא דב"ה דאמר לעיל:) וב"ה אומרים נר ובשמים מוון והבדלה ועני כזה וזו דברי ר"מ היא דה"ר פריצין בצרכות פרק אלו דברים (דף נב.) ומשני לא ס"ד מדקמיני ומשלשין לאחר המוון מאן שמעתי ליה דאית ליה האי קצרה שמונה ברש"א רבי יהודה דאמר לעיל:) רבי יהודה אומר לא נחלקו ב"ש וב"ה על המוון שבתחלה ועל הבדלה שבסוף כו' אלמנה רבי יהודה היא ואליבא דב"ש דאילו לר"מ מי תנא לה משלשין לאחר המוון דלדרישה מאור ברש"א בין לב"ש בין לב"ה ולא איה מאור כדאמר לעיל וזו דברי ר"מ: משום דכוס של נרזה

לְרִיךְ שִׁיעוּר. אָבֵל אִי הוּא טוֹפֵי מִכְשִׁיעוּר וְטַעְמוֹ לֹא פָגַמוּ: **קָפִיד**
אֲכַסָּא פִּגְמָא. לְקִידוּשׁ וְהַבְדָּלָה וְלִבְהִמָּוִי וְלֵכֶּן בְּרֻכּוֹת שִׁתְּקִנוּ לְסִדְרָן
עַל הָיִין שֶׁלֹּא יִבְרַךְ עַל כּוֹס פָּגוֹם אָבֵל אִם רוֹצֵה לְשׁוּמֹת יִינן לְרִיךְ
לְבָרֵךְ בּוֹרָא פְּרִי הַגֶּפֶן שֶׁאִסּוּר לִיהוּת מִן הָעוֹלָם הוּא בָּלָא בִּרְכָהִי.
וּמִיָּדוּ אִם אֵין לוֹ אֵלֶּא יִינן פָּגוֹם מִקֹּדֶשׁ עֲלִיו דְּקָפִיד לְכַתְּחַלָּה מִשְׁמַע:
אִפִּילוּ אֲחֻזִּיבָא. חֲצִיּוֹת קְטֻנוֹת אָבֵל אִם חֲצִיט שֶׁל עֵץ גְּדוּלָּה אֵין
לְהַקְפִּיד: ה"ג ס"ר זְכוֹר אִם יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְשׁ וּזְכוֹרָה לֹא הָיִין
אֵין לִי אֵלֶּא בְּנִינִי מִנִּין ס"ל זְכוֹר אִם יוֹם הַשַּׁבָּת בְּנִינִי מִנִּין
אֲדַרְבֵּה עֵיקַר קִידוּשָׁא בְּנִינִי הוּא דְּרִי קִידֵּשׁ (א) יוֹמָא בְּעִיָּא לְקִדּוּשֵׁי
וְסוֹ בְּנִינִי מִנִּין תַּלְמוּד לּוֹמַר זְכוֹר אִם יוֹם הַשַּׁבָּת תֵּנָא מִהֲדַר אֲלִילָה
וְנִסִּיב לָהּ קִרָּא לִימָמָא הִכִּי קָאֻמַּר זְכוֹר אִם יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְשׁ וּזְכוֹרָה
עַל הָיִין בְּנִינִימָסוּ אֵין לִי אֵלֶּא בְּנִינִי כו': לְקַדְשׁוּ. מִשְׁמַע בְּשִׁמְשָׁה
שִׁמְתַּקְדֵּשׁ הָיוּ: אֵין לִי אֵלֶּא בָיוֹם. וְלִקְמָן פְּרִיךְ אֲדַרְבֵּה עֵיקַר
קִידוּשָׁא בְּנִינִי (א) הוּא קְדוּשָׁתוּ: הִכִּי קָאֻמַּר כו'. א"ע דִּלִּין
לְפָרַשׁ לָשׁוֹן הַשְּׁנַי בְּצִרְיִיתָא בְּעִינֵי וְהָ אֵלֶּא ע"י שֶׁאֵין מִסְרָסִין אוֹתָהּ
לְתַפְרַע אִפ"ה לֹא שִׁיךְ לְמַמַּר חֲסוּרֵי מִיִּתְקַרֵּב שֶׁהִרָּא אֵין חֲסוּר מִמֶּנָּה
כְּלוֹם אֵלֶּא שְׁנֵינִי לְתַפְרַע דְּבִמְקוֹם שֶׁהִיא לֹא לּוֹמַר אֵין לִי אֵלֶּא
בְּנִינִי בָיוֹם מִנִּין טַעְמָה הִתְנַגַּב בְּשׁוּמַעְתּוֹ וְשֶׁהִיא אֵין לִי אֵלֶּא בָיוֹם בִּלְבָד
דִּלִּי אֲמַרְתָּ קִידוּשׁ מִרְשָׁא (וְהִתְנַיִא) שֶׁבֶת וָיוֹם טוֹב אֵין בִּהְיוֹת קִידֵּשׁ
וּמִשְׁמֵי מִשּׁוֹ כְּבוֹד שֶׁבֶת לְחַלֵּק בֵּין מַדָּה שֶׁבֶת לְמַדָּה חוּל שְׁהוּא עֲנִי
אֲחֵרִי בְּפִרְשָׁת וּשְׁמַע יִמְרוּ: **קִידוּשָׁא רַבָּה.** בּוֹרָא פְּרִי הַגֶּפֶן וְקָרִי
בּוֹ לְדַעַת אִם יִתְקַרֵּב אֶחָד מֵהֶם לְשׁוּמֹת וּבִכָּךְ יִבְיִן דְּבוֹרָא פְּרִי הַגֶּפֶן רַב
לִילָה כְּמִנְהֵגָה: **עַד רִבְעִי בְּשַׁבָּת.** וְהָ עַד בִּכְלָל אָבֵל מִרְבְּעִי וְאֵילִין
עַד מִנֵּת שִׁתְּמִי לִי ר' זוזי אֲחֵר שֶׁבֶת אִם עַד מִנֵּת שִׁתְּמִי לִי קוֹדֶשׁ
בְּמִנְזָ"שׁ שׁוֹב אֵינוֹ מְבָרֵךְ. כִּד ג"ל טַעַם הַדִּבֵּר דְּכִתְּבִיָּא בְּמִהּוֹם שְׁנֵהוּ
וְהָ עַד מִנֵּת שִׁתְּמִי לִי קוֹדֶשׁ

וְשִׁמְעַתְּ מִיָּמָה אֹמֵר שְׁתֵּי קְדוּשּׁוֹת עַל כּוּם אֶחָד. וּבִשְׁאֵל לֹ נוֹדְאָמַר
לְעִיל (ד' קכ): **מִשּׁוּם** רַבּוּם שֶׁ בִּרְבָּה צָרִיךְ שִׁיעוּר.
רַב אֲשִׁי לֹא פְלִיג אֶלְמוּרַאי דְּכִסְמוֹן וְאֵת לִיָּה שְׁפִיר טַעְמו פִּגְמו אֶלָּא
דְּמַהָּ לִיכָּא לְמִישְׁמַע מִיָּה קְאָמַר: **קְפִיד אַבְבָּא פְּגִימָא**. פִּירַשׁ
רַשְׁ"ס דְּקִפִּיד לְכַתְּמַלָּה דּוּקָא וְאִם
אִין לֹ אֶלָּא פְּגוּם יִקְדָּשׁ עֲלִיו וְתִימָה
א"כ אִיךְ תִּמְרִיו לֹאֲכֹל קוּדֶם הַבְּדִלָּה
מִשּׁוּם קְפִידָּא דְּפְגִימָה^א מִיָּה רָאוי
רַשְׁ"ס לְסַמּוֹן עֲלִיו שְׁעַת הַדַּחֵק:
זוֹכְרָהוּ עַל הֵיין. דְּזִכְרָה כְּמִיד
עַל הֵיין זְכָרו כִּיין לְזִנּוֹן

(הושע ד') נזכרה דלודיך מיין (שיר א')
 והאזי זכירה היינו קידוש דויכולו לא
 מצינו על הכוס אלא בתפלה דקאמר
 בשבת (ד' קט): ולא ניתקן על הכוס
 אלא להוליא צניו וצני ציתו ומה
 שרגילין לומר ויכולו ואמר התפלה
 בקול רם היינו משום י"ט שחל להיות
 בשבת שמתפללין אמה בחרתנו ואין
 אומר ויכולו בתפלה ותקנו נמי לומר
 בכל שבתות שלא לחלק בין שבת
 לשבת וגרסה דקידוש על היין אסמכתא
 היא והא דלומר צניו שמתו (ברכות ד' כ:)
 נשים מציבות בקידוש היום דבר מורה
 היינו דוקא קידוש היום אבל על היין
 לא הויא אלא מדרבנן כדמשמע בריש
 נזיר (ד' ג:) דקאמר מיין ושכר יזיר
 לאכור יין מזהו כיין הרשות ופריך
 מאי ניהו קידושא והבדלה מושבע
 ועומד מהר סיני הוא^א דאיטריך קרא
 למימר אלא כי הא דלומר רבא
 שבעה אשכנח וחור דלמר הרני
 נזיר איטריך קרא דנזירות חל עליו
 אף על פי שמושבע ועומד הוא ועוד
 מצינו למימר דקידוש על היין דבר
 מורה אבל הא דלמר המבצר זריך
 שיעטוס זהו מדרבנן: הנהו גחין
 וישתו וז"ת דבפרק שלשה אשכנח
 (ברכות ד' מו.) אמרין אין המסובין
 רשאין לטעום עד שיעטוס המבצר וי"ל
 דהיינו דוקא בהמזיא שזריך לאכול
 כדלמך דפרק ראובן ז"ד (רי"ד' כט):

אובול עמהו¹ הלכך נריך להמחין עד שיטעום המצרך אבל קידוש שאין חוצה לשמות להמצרך א"ל להמחין ומיהו בירושלמי דברכות א"ר אבא בשם רב מסבין אקורין לטעום עד שיטעום המצרך ר' יהושע נבן לוי אומר שותין אע"פ שלא שמה ולא פליגו מה דל"ר אבא בשבטי ברוך וקורין לבום אחד מה דלמר ר' יעוש כשים לכל אחד כוסו ביו ומשמע נמי אם אין כוסו בידו אפי' שפך מכוס ברכה ללכות אחרים אין להם לטעום עד שיטעום המצרך אבל כשים לכל אחד כוס א"ל להמחין ולכך הוה גחין ושתי ומכאן יש להוכיח שש"ל לשפוך מכוס של ברכה לשאר כוסות² ומיהו היכא דפגימי נריך לשפוך ממנו לשאר כוסות כדי שישמו כולם מכוס שאינו פגום אע"ג דשחיה לא מעבכא כדאמרין בפרק בכל מערבין (עירובין דף מ:) וגם בהמוציא יש להוכיח מירושלמי אם יש לכל אחד ככרו א"ל להמחין ואוכל כל אחד משלו והא דאמר טול ברוך (ברכות דף מ.) ואמרין נמי (שם דף מו.) בעל הבית בוצע כדי שיבצע צעין יפה דמשמע שאין אוכלין אלא מה שמחלק להם מיירי בשאין ככר לפני כל אחד א"ר בשבת ובקוץ שאין להם לחם משנה דלא נריין לאכול מצותתו:

ה' מניין הלכך לא שייך לנמנר חסורי מיחסר: ציוס מאי מנדר.
ה' על הכוס: אמר רב יהודה צפה"ג. אתאי כסא דחמרא וברוכי
סיר שאין אומרים שירה אלא על היין והכי מפרש בשאליות דרב
ה' קידושא רבה דלכולהו קידושי קאמרי ליה: ואגיד ציוס. האריך
יין לומר ומו לא שאס לא כן היה אומר וי' לו [לקדש] קידוש גדול של
ציוס שבת הבאה מתחשב: לענין גיטין. אם אמר לה הרי זה גיטך
השבת: אבל לא על האור. אם לא בריך על הנר בורא מאורי האש
עיל (ד.) אין מברכין בו אלא בליל מו"ש הואיל ומחלתו ברייתו הוא:
נעול

לה א מיי פֿרײַט מנהל
 שבת הבלע נז
 טװשע אײַם סײַ קפּב
 ספּײַגן :
 דו ב מיי סתם אלה א
 [והלל] אײַם מנה
 נט [טור אײַם סײַ רעפּאן]
 דו א מיי סתם אלה א
 וסבּוּט סתם טור
 אײַם סײַ רפּט ספּײַגן א :
 לה ד מיי סתם אלה א
 סתם טור סתם אײַם סײַ
 רפּט סײַ :
 לה מיי פֿרײַט מנהל
 גירוזא אלה א
 סתם טען טװשע אײַם
 סײַ פֿרײַט :
 ב א מיי קפּב מנהלות
 שבת הבלע ד סתם
 טען סתם אײַם סײַ
 רפּט סײַ :

רבינו חננאל

ומדברך בכוס אחר
והובדלתי שיש אומר ימי
קדושתו שבת אחר. ושמ'
במקדשי המאור בלשמים
בשם ה', בלשם ה' בלשמים
והאחיז מאור אבירי. ר'
יעקב בר אדיף קפיד אכס'
פנימה. רב שיש קפיד
אפי' מנחב פנימה אל
הזה מרדן. מר בר ר'
אשד קפיד אפילו מנחבא
פנימה. תד' וזו את יום
השבת בלשמי וזכורו על
השבת בלשמי. אן ל' אל'
כיום בלילה מנין, תל'
זכור. ומסקנא ביזמא
אורמינן בורא פני הפקן.
בזו קדושה רבה. אמר
הוא ר' חייא מ' שלא אבדל
מבוצא שבת מבדיל
הכל על השבת. ובה
זמנא דרביעי ויום שבת
דאמר ר' ירוא בענין
גיטין ו' דאשון ויום שני
דיום שלישי חמי שבת.
יום רביעי ויום חמישה
יום שיש שבת קמא.
אמר ר' יעקב בר אדיף
אבל בשאר ימי השבוע
המבדיל וזו שבת
האור. וזו חגתי שילא.